

نشریه انجمن ملی اولیا و مربیان

● مهران آشوری*

اشاره

ماهنامه پیوند پیش از پیروزی انقلاب اسلامی با نام «مکتب‌مأم» وابسته به انجمن ملی اولیاء و مربیان ایران عضو فدراسیون جهانی مدارس، اولیاء و مربیان در قطع رقیعی ۱۷ در ۲۱ منتشر می‌شد (اولین شماره آن زمستان ۱۳۴۶ و آخرین شماره آن شماره ۱۱۳ در اردیبهشت ۱۳۵۸) بود. شمارگان آن در سال ۱۳۵۷ به ۱۲۰۰۰ جلد رسید و پس از پیروزی انقلاب اسلامی به ماهنامه «پیوند» تغییر نام یافت و اولین شماره آن (پیوند) در شهریورماه ۱۳۵۸ به صورت سیاه و سفید چاپ و توزیع شد، اکنون شمارگان آن ماهنامه بالغ بر ۳۵۰۰۰۰ جلد و در قطع رحلی کوچک ۲۰ در ۲۸ می‌باشد. این مجله در خردادماه ۱۳۹۴ به صورت تمام رنگی چاپ شد. مجله پیوند با الهام از وظایف اساسی انجمن اولیاء و مربیان، در جهت افزایش شناخت تربیتی آموزشی والدین، ایجاد هم‌سوئی و هم‌آهنگی میان روش‌های تربیتی و آموزشی خانه و مدرسه، فراهم ساختن زمینه‌های جلب مشارکت فکری و عملی اولیاء و مربیان در جهت حل مشکلات آموزشی و تربیتی و پرورش استعدادهاى کودکان و نوجوانان و در یک کلام تحکیم پیوند خانه و مدرسه به منظور تحقق اهداف آموزش و پرورش فرزندان مرز و بوم ایران اسلامی گام بر می‌دارد. در این مقاله به بررسی اولین شماره‌های فصلنامه‌های انجمن اولیاء و مربیان می‌پردازیم.

E-mail: mehrashuri@gmail.com

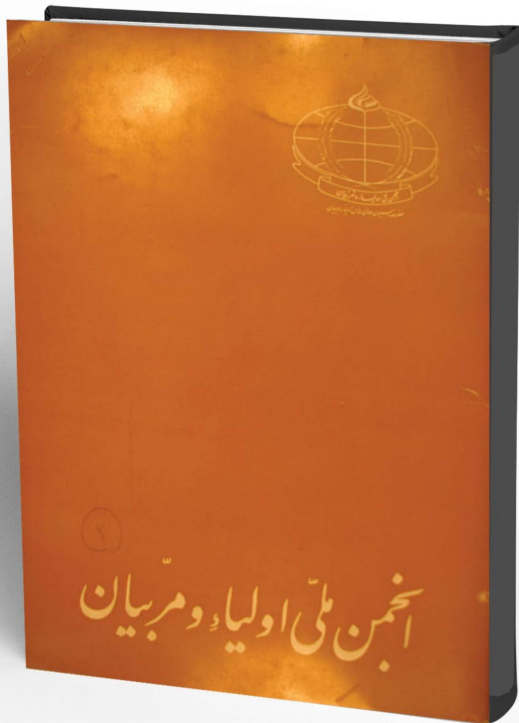
* رئیس بخش نشریات کتابخانه مرکزی و اسناد دانشگاه تهران

نشریه «انجمن ملی اولیاء و مربیان» به صاحب امتیازی و مدیریتِ دکتر «آصفه آصفی» و به سردبیری مهندس «حسین گردبچه» زیر نظر هیئت تحریریه از سال ۱۳۴۶ در تهران به صورت مصور و به زبان فارسی توسط چاپ کیهان به بهای ۱۰ ریال منتشر شد. پس از انتشار شش شماره در سال ۱۳۴۸ به «مکتب مام» تغییر نام داد و با این عنوان تا سال ۱۳۵۷ و احتمالاً تا شماره ۱۱۱ به انتشار خود ادامه داد.

این انجمن عضو فدراسیون جهانی مدارس اولیاء و مربیان به نشانی تهران، خیابان هدایت، چهار راه ولی آباد، شماره ۶- تلفن: ۳۳۴۲۲۷، ۳۰۵۴۵۴ و دارای صندوق پستی: ۱۳/۱۲۵۵ بود.

نشریه انجمن ملی اولیاء و مربیان دارای فهرست مندرجاتی مبنی بر عنوان مقاله، نویسنده یا مترجم و شماره صفحه است.

● **نشریه شماره یک**، بدون ذکر تاریخ منتشر شد و با توجه به زمان انتشار نشریه شماره دوم، می‌توان فقط حدس زد که این نشریه در سال ۱۳۴۶ منتشر شده باشد. این نشریه ۱۵ صفحه‌ای نخست به ذکر انگیزه پیدایش انجمن ملی اولیاء و مربیان در ایران بدین گونه می‌پردازد که دبستان و دبیرستان یا دانشگاه سعی می‌کنند

حتی‌المقدور وظایف خود را در بالا بردن سطح معلومات و معرفت نوجوانان به‌نحو مطلوب انجام دهند، ولی قبل از دبستان و بعد از دانشگاه و به موازات آنها این خانواده است که مؤثرترین نقش تربیتی را به‌عهده دارد و باید مشکلات و ناراحتی‌های روحی و جسمی اطفال و نوجوانان را دریابد و با ارائه راه و روش صحیح از عقب‌ماندگی آنها پیشگیری کند؛ بنابراین بدین‌منظور و برای به کار بردن روش‌های صحیح تجربی که در کشورهای متمدنی جهان معمول است، انجمن اولیاء و مربیان به‌وجود آمد تا با کمک روانشناسان و متخصصین فن با اولیاء و مربیان اطفال در راه پیشبرد هدف‌ها، معاونت و تشریک مساعی نماید و همگام با آنها در مقابل دشواری‌های اطفال و نوجوانان بکوشد تا با پیشگیری‌های لازم از عقب افتادگی آنان جلوگیری به عمل آید و نوجوانان برای خدمت‌گذاری به میهن با آمادگی بیشتر و تجهیزات کاملتری قدم به عرصه زندگی اجتماعی گذارند. سپس به‌ذکر هدف‌های انجمن، سازمان و تشکیلات و برنامه انجمن، مختصری از تاریخچه مدرسه اولیاء و مربیان فرانسه به‌عنوان قدیمی‌ترین مدرسه اولیاء و مربیان جهان پرداخته شده است.

هدف‌های ده‌گانه انجمن عبارتند از:

۱. بررسی مسائل خانوادگی و تربیتی بین افراد و طبقات مختلف اجتماع با در نظر گرفتن مقتضیات زمانی و مکانی و انتخاب راه‌های اساسی منطبق با اصول و افکار نوین جهت مسئولیت پدران- مادران- و مربیان نسبت به تربیت کودکان و نوجوانان.
۲. فراهم آوردن وسائل لازم برای محافظت کودکان و نوجوانان و تأمین احتیاجات روانی- جسمانی و اجتماعی ایشان و همچنین تقویت قوای خلاقه برای تحکیم مبانی شخصیت و قوای اخلاقی آنها از طریق مؤسسات آموزش و پرورش و بهداشتی.
۳. تقویت مبانی ارتباط میان خانه و مدرسه و تحکیم روابط اولیاء و مربیان و اتخاذ تدابیر صحیح و لازم به منظور ارتقای سطح تربیت کودکان و نوجوانان.
۴. بررسی احتیاجات آموزشی کشور و همچنین شیوه‌های نوین آزمایش شده آموزش و پرورش مدارس و خانواده و مطالعه دستگاه‌های اجرایی آن به‌منظور تهیه برنامه‌های مفید و مؤثر و آماده ساختن خانواده‌ها و سازمان‌های آموزش و پرورش.
۵. اتخاذ تدابیر اساسی درباره اصول و روش‌های آموزش و پرورش به منظور ایجاد روحیه تفاهم و همکاری در اجتماع و ضمانت و استحکام پیشرفت‌های علمی و فنی کودکان و نوجوانان در جهت ساخت شخصیت و تقویت مبانی اعتماد به نفس در آنان.

۶. همکاری و همفکری با اولیای کودکان و نوجوانان به منظور استقرار حسن تفاهم بین آنها.

۷. همکاری و همفکری با اولیای مدارس به منظور تسهیل امور آموزشی و به ثمر رسانیدن فعالیت آنان در آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان.

۸. مجاهدت در هماهنگ ساختن فعالیت‌های خانه و مدرسه و به تحقق رسانیدن منظورهای آموزشی بر پایه صحیح علمی.

۹. مرتفع ساختن مشکلات اولیای کودکان و نوجوانان و همچنین اولیای مدارس از طریق سمعی و بصری از قبیل تشکیل کلاس‌ها، سمینارها، کنفرانس‌ها، مصاحبه‌های فردی و دسته‌جمعی، نشان دادن فیلم، اجرای نمایش و همچنین طبع و نشر رساله‌های ارشادی.

۱۰. آشنا نمودن کودکان و نوجوانان به وظایف خود در مقابل اولیای سرپرستان و اولیای مدارس و کمک به آنان برای استقرار حسن تفاهم داخلی و خانوادگی و راهنمایی آنان در مسائل اجتماعی.

انجمن به وسیله سه رکن اداره می‌شود: هیئت امناء، شورای عالی و هیئت مدیره. هیئت امناء از افراد خیر و نیک‌نامی تشکیل شده که وظیفه تعیین خط مشی انجمن را به عهده دارند. شورای عالی از طرف هیئت امناء انتخاب می‌شوند و وظیفه آنان اخذ تصمیم درباره برنامه‌های انجمن است. مدیر عامل به پیشنهاد وزیر آموزش و پرورش و تصویب هیئت امناء و اعضای هیئت مدیره به پیشنهاد مدیر عامل و تصویب شورای عالی انتخاب می‌شوند و مسئولیت اجرای کلیه برنامه‌های انجمن را به عهده دارند.

برنامه انجمن ملی اولیای و مربیان در سال ۱۳۴۷ در چهار قسمت اجرا شد: مطالعات و تحقیقات، آموزش، انتشارات و همکاری‌های اجتماعی.

بررسی نتیجه فعالیت‌های مدرسه اولیاء و مربیان پاریس به عنوان قدیمی‌ترین مؤسسه در نوع خود در دنیا، فکر تأسیس انجمن اولیاء و مربیان در ایران را پدید آورد. پس از جنگ جهانی اول، کشور فرانسه در راه به ثمر رساندن این فکر پیش قدم شد. خانم ورین در سال ۱۳۰۸ ش در شهر پاریس مدرسه اولیاء و مربیان را تشکیل داد. مدرسه اولیاء و مربیان در راه آشنا ساختن پدران و مادران گام‌های مفید و مؤثری برداشته و همکاری خود را با مؤسسات تربیتی بین‌المللی حفظ و کمک‌های مؤثری درباره پیشرفت برنامه‌های مربوطه داشته است. این مدرسه دارای تعداد بسیاری کانون در شهرهای مختلف فرانسه است. این مدرسه در سال ۱۹۶۴م، در اثر استقبال مؤسسات مشابه در کشورهای دیگر به صورت فدراسیون جهانی درآمد و در خرداد ۱۳۴۴ به صورت فدراسیون جهانی با عضویت ۲۵ کشور شروع به فعالیت کرد. ایران نیز اولین کشور آسیایی بود که به عضویت فدراسیون جهانی درآمد.

ایران
اولین کشور آسیایی
بود که به عضویت
فدراسیون جهانی
در آمد

● **نشریه شماره ۲**، در فروردین - خرداد ۱۳۴۷ در ۴۴ صفحه منتشر شد. عنوان مقالات و نویسندگان آن‌ها در این شماره عبارتند از:

«پیشگفتار» از دکتر آصفه آصفی؛ «حرفه پدران و مادران: آیا وظیفه پدر و مادر نسبت به فرزند حرفه محسوب می‌شود؟» از آندره ایزامبر؛ «پرورش شخصیت: شخصیت چیست؟ خانواده در پرورش شخصیت چه نقشی دارد؟» از پروفیسور موریس دبس؛ «تربیت نسل نو» از دکتر رضازاده شفق؛ «نقش تلویزیون در خانواده» از هیئت تحریریه؛ «آیا فرزندان تنبل است» ترجمه؛ «نقش انجمن خانه و مدرسه» از دکتر مهدی وزیرنیا؛ «نکاتی درباره مسائل آموزشی» از دکتر احمد قاسمی و «اخبار انجمن ملی اولیا و مربیان».

آصفی در پیشگفتار مطرح می‌کند که فکر تهیه و اجرای برنامه‌هایی که هدایت خانواده و افراد و نوجوانان و جوانان را برعهده داشته باشد، پدیده‌ایست برای شناخت شخصیت و وظایف و همبستگی هر یک از این عوامل در پیشبرد جامعه، زیرا هماهنگی میان همه این طبقات یک نیاز طبیعی است که تمام جوامع متمدنی و یا در حال رشد آن‌را در سطوح مختلف اجتماعی احساس کرده و می‌کنند. تحولات قرن ما با همه مظاهر عالی و پیشرفته خود موجب دگرگونی شکل و مفهوم خانواده و روابط میان افراد آن از یک سو و نهادهای اجتماعی از سوی دیگر شده است و همین مسئله مشکلاتی را به وجود آورده است که باید برای رفع آن و ایجاد یک جامعه مرفه و فعال اقدامات اساسی و ارزنده‌ای انجام پذیرد. تحقق بخشیدن به این اصول و اقدامات اساسی که هدف آن بهبود وضع خانواده و تعلیم و تربیت صحیح نسل جوان است با مقتضیات زمان و جهش‌های مترقیانه آن بستگی دارد و باید خانواده همگام با این تحولات روابط خود را با همه عوامل که در تربیت افراد مؤثرند بسط و توسعه دهد؛ زیرا این خانواده است که در بنیان‌گذاری و پرورش شخصیت و منش کودکان و نوجوانان و جوانان وظایفی ارزنده و نقشی خلاق برعهده دارد که از محیط خانواده و کودکستان تا دانشگاه و سپس اجتماع ادامه خواهد داشت. بدیهی است میان خانواده و جامعه، ارتباطی معنوی و پیوستگی تفکیک‌ناپذیری وجود دارد، ... پس برای به وجود آوردن محیطی که بتواند بین خانواده و دیگر عوامل تربیتی که اهم آن مربیان می‌باشند و نیز خواست‌های کودکان و نوجوانان و جوانان چنین ارتباطی برقرار سازد، باید همه افراد و طبقات جامعه که به نحوی در سرنوشت و تربیت کودک امروز و فردا تعلیم‌یافته فردا مؤثرند با یکدیگر همکاری صمیمانه و نزدیک داشته باشند، زیرا ضرورت زمان ایجاب می‌کند که از هنگام ورود به کودکستان تا لحظه قبول مسئولیت در جامعه، نوعی اشتراک مساعی و نظام معنوی وجود داشته باشد. انجمن ملی اولیا و مربیان باید سعی کند با توجه به امکانات، حس همکاری بیشتر و برقراری مسئولیت

مشترک ایجاد کند و افکار آنان را به مسائل عمومی و مشکلات خصوصی معطوف سازد و با استفاده از نظرات استادان تعلیم و تربیت و همکاری جامعه شناسان و افراد صاحب نظر و مردم، مسائل خانوادگی و روابط آنها را با فرزندان و ارتباط این دو عامل را با مربیان و اجتماع با اصول علمی و روش های تجربه شده تربیتی تفهیم کند. هدف از انتشار مرتب نشریه فوق برانگیختن توجه خانواده ها و مربیان و همه طبقات به همکاری با انجمن ملی اولیا و مربیان بوده است.

در انتهای همه شماره های مجله از مدیران مدارس و رؤسای انجمن های خانه و مدرسه و معلمان و اولیاء کودکان (تمام علاقه مندانی که مهمترین نقش را در ساختن نسل جوان به عهده دارند) خواهش می شود که تجربیات و نظرات خود را برای استفاده و ارشاد دیگران به دفتر مجله ارسال دارند.

● **نشریه شماره ۳**، در تیر - شهریور ۱۳۴۷ در ۳۶ صفحه منتشر شد. این شماره شامل مطالب زیر است:

«پیش گفتار: کارنامه انجمن ملی اولیاء و مربیان» از دکتر احمد هوشمند؛
«پدر امروزی: نقش پدر در عصر ما» از پل استریک؛ «تلویزیون و خانواده» از هیئت تحریریه؛
«نقش خانواده در پرورش شخصیت ادب و نزاکت در بین جوانان» از موریس دبس؛
«والدین عصبانی» از هیئت تحریریه؛ «کیف مدرسه» از هیئت تحریریه؛ «چرا انجمن های خانه و مدرسه در کار خود موفق شدند؟» از احمد قاسمی، «بحثی درباره نوجوانان امروز» از دکتر اصلا ن ضرابی؛ «اخبار انجمن ملی اولیاء و مربیان».

در مقاله ای با عنوان «پدر امروزی» از دریچه چشم کودک، پدر را بررسی می کند. در دوران طفولیت، طفل پدر را جانشین موقتی مادر می داند که در غیاب او کارهایش را انجام می دهد، مثلاً به کودک شیر می دهد، لباسش را عوض می کند و یا او را به گردش می برد، ولی وقتی طفل کمی بزرگ تر می شود، ماهیت پدر در نظر او تغییر می کند. پدر را شریک و همپراز مادر دانسته و دیگر او را جانشین مادر نمی داند. او در پدر ویژگی هایی می یابد که با ویژگی های مادر متفاوت است. مادر در پرورش شخصیت کودک نقش حساس و مهمی به عهده دارد، ولی نباید منکر نقش پدر شد، زیرا صفاتی وجود دارد که کودک فقط از پدر می تواند فرا گیرد، مثلاً پدر احساس امنیت را در طفل به وجود می آورد، پس می توان گفت پدر برای طفل الگو و مدلی ثانوی است که با آنچه که در مادر یافته، متفاوت است. همچنین پدر، کودک را از وابستگی بیش از حد به مادر دور کرده و روابطی را با او به وجود می آورد که از نظر طفل ارزش و اهمیت بسیاری دارد. گاه طفل، پدر را مزاحم و رقیبی برای خود می داند و برای جلب توجه مطلق مادر به خود، مخالفت و لجبازی را آغاز می کند...

● **نشریه شماره ۴**، در مهر - آذر ۱۳۴۷ در ۳۶ صفحه منتشر شد. این شماره شامل مطالب زیر است:

«پیش‌گفتار» از سعید وزیری؛ «تلویزیون و خانواده» از هیئت تحریریه؛ «چرا بچه به شما دروغ می‌گوید؟» ترجمه؛ «به چه فکر می‌کنند؟» از شهناز و خورشورفر؛ «مسائل روانی که در تعلیم و تربیت اولیا مطرح می‌گردد» از دکتر آصفه آصفی؛ «بحثی درباره نوجوانان» از دکتر اصلان ضرابی؛ «نقش و تحول تفریح و بازی» از محمدحسن نوری؛ «اخبار انجمن»؛ «بانوان افغانی در ایران» و «مادر و کودک» از دکتر مرشد.

در مقاله‌ای با عنوان «نقش و تحول تفریح و بازی» نخست به تفاوت‌های نگرش تفریح و بازی در اعصار متفاوت و در کشورهای مختلف پرداخته و در نهایت به این نکته می‌پردازد که تفریح و بازی اگر با کمال آزادی صورت گیرد، شخصیت کودک در موقع اشتغال به آن ظاهر می‌شود و هر چه استعداد و کمال در باطن دارد، بروز می‌کند به همین دلیل است که هنرها با تفریح و تفنن همراه شده‌اند. ...

● **نشریه شماره ۵**، در دی - اسفند ۱۳۴۷ در ۴۴ صفحه منتشر شد. این شماره شامل مطالب زیر است:

«پیش‌گفتار: دید و بازدید و هدایای نوروزی»؛ «کودک عصبانی»؛ «پدر و مادر در مقابل تکلیف مدرسه کودک»؛ «آیا می‌دانید احتیاجات کودکان چیست؟» از فرناند ایزامبر؛ «بهرام حرف‌شنو نیست چرا؟»؛ «بهر روز از مدرسه بر می‌گردد»؛ «پول توجیبی بچه‌ها» از فرامرز حسنی؛ «پدر و مادر پیر» از پ.ع. «مسائل روانی که در تعلیم و تربیت اولیاء مطرح می‌گردد» از آصفه آصفی؛ «ما و مطبوعات»؛ «نقش سینما و تأثیر آن در نوجوانان و جوانان» از پروین شهلاپور؛ محمدحسن نوری؛ «مادر و کودک» از دکتر مرشد؛ «اخبار انجمن ملی اولیا و مربیان» و «یک تفریح و سرگرمی سالم».

در این شماره موضوع پول توجیبی بچه‌ها مطرح می‌شود که اولیای مدرسه باید به اشخاصی که تمکن دارند دستور دهند در مدرسه رعایت اعتدال را نسبت به فرزندانشان بکنند. در مدرسه همه مساوی هستند و نباید فرقی بین بچه‌ها باشد. نباید امتیاز طبقاتی در مدرسه آشکار شود. همه مادرها و پدرها بچه‌هایشان را دوست دارند، اما حق ندارند احساسات کودکانی که پدران و مادرانشان قادر نیستند، پول توجیبی به بچه‌هایشان بدهند را جریحه‌دار کنند و باید اولیای مدرسه دستور اکید بدهند که بچه‌ها از حد معمول و متعارف بیشتر پول به همراه نداشته باشند.

● **نشریه شماره ۶**، در فروردین - خرداد ۱۳۴۸ در ۵۴ صفحه منتشر شد. این شماره که فاقد فهرست مندرجات است؛ شامل مطالب زیر است:

«شکست فرزند»؛ «کودک کم‌رو»؛ «ورود به مرحله بلوغ»؛ «جهان مدیون تمدن»؛

فرهنگ و ادب ما است» از نصرت‌الله بختورتاش؛ «تعلیم و تربیت والدین به‌منظور بهتر ساختن روابط اجتماعی آنها»؛ «استمداد به‌خاطر رفاه کودکان» از دکتر ا.ج. سی. هرمان گمایر؛ «مسافرت هند»؛ «مصاحبه با هفت پزشک»؛ «گزارش سفر کنفرانس فدراسیون جهانی مدارس اولیاء و مربیان»؛ «فرزند و شاگرد» ترجمه نسرین آذرین؛ «مسئله جوانان در تونس».

در این شماره در مورد ویژگی‌های کودک کم‌رو به مواردی اشاره می‌شود. کودک کم‌رو همیشه مردد، دودل و نامطمئن است. او با حرکاتش دائم همه را متوجه کمبودهای خود می‌کند. صورت سرخ، دست‌های مرطوب، اختلال مثانه، لکنت زبان، دست ندادن به دیگران، زود رنج و حساس بودن، خجالتی بودن و ترس از شکست، از ویژگی‌های اوست. سپس به ذکر دلایل کم‌رویی نظیر خودخواهی و غرور پدر و مادر، تغییرات خانواده مثل تولد یک نوزاد، مورد انتقاد و تمسخر قرار گرفتن پرداخته و روش‌های درمان کم‌رویی را بیان می‌کند.

لازم به ذکر است که انجمن ملی اولیا و مربیان تعداد ۳۷ جزوه با عناوینی نظیر بچه‌ها و تلویزیون، بچه‌ها و ترس، بچه‌ها و پول، بچه‌ها و حیوانات توسط سازمان چاپ خوشه منتشر کرد.

منابع

۱. اصل مجلات انجمن ملی اولیا و مربیان.
۲. ویکی‌جو: دانشنامه آزاد پارسی.